

21. október 2004

Þróun skatttekna í OECD-ríkjunum

Í nýrri skýrslu OECD (**Revenue Statistics 2004**) eru birtar upplýsingar um þróun skatttekna ríkis og sveitarfélaga á árinu 2002 og bráðabirgðatölur fyrir árið 2003. Þar kemur fram að hlutfall skatttekna af landsframleiðslu lækkaði eða stóð í stað á milli árunna 2001 og 2002 í 20 af 30 aðildaríkjum samtakanna, þar á meðal á Íslandi. Samkvæmt bráðabirgðatölum fyrir árið 2003 snerist þessi þróun við og hlutfallið hækkaði á nýjan leik í 13 af þeim 23 aðildaríkjum sem skiluðu inn gögnum.

Samkvæmt fréttatilkynningunni var skatthlutfallið hér á landi 38,1% árin 2001 og 2002. Fyrstu bráðabirgðatölur fyrir árið 2003 bentu til nokkurar hækkunar á hlutfallinu. Endurskoðaðar tölur sem byggjast á nýútönnun ríkisreikningi og áætlunum Hagstofu um afkomu sveitarfélaga sýna hins vegar helmingi minni hækkun á hlutfallinu en bráðabirgðatölurnar, eða úr 38,1% árið 2002 í 39,3% á árinu 2003, sem er ívið lægra hlutfall en á árinu 2000.

Í skýrslu OECD er bent á að mismunandi staða efnahagsmála eftir löndum sé mikilvægur skýringarþáttur breytinga á skatthlutfallinu. Í löndum sem búa við mikinn hagvöxt og almenna efnahagsuppsveiflu er eðlilegt að skatthlutfallið hækki en lækki í löndum þar sem ríkir samdráttur eða efnahagsleg stöðnun. Slik þróun endurspeglar sveiflujöfnunarhlutverk ríkisfjármálanna.

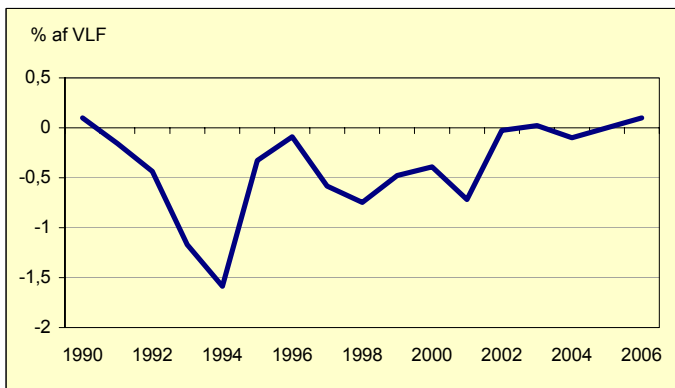
Þetta atriði er líka meginskýringin á hækkuðum skatthlutfallsins hér á landi á milli árunna 2002 og 2003. Aukinn kaupmáttur almennings og mikil gróska í atvinnulífinu skila sér í meiri veltu, auknum hagvexti og vaxandi tekjum ríkis og sveitarfélaga. Þannig stafar öll tekjuaukning ríkissjóðs á árinu 2003, sem nam um 18 milljörðum króna, af auknum umsvifum í efnahagslífinu. Annars vegar hjá heimilunum sem birtist meðal annars í auknum bíla kaupum, kaupum á varanlegum neysluvörum (heimilistækjum o.fl.) og íbúðafjárfestingu. Hins vegar hjá fyrirtækjum, bæði vegna batnandi afkomu og hækkunar á tekju-skattsgreiðslum og hærri greiðslu af tryggingagjaldi vegna launahækkana.

Á móti þessum tekjuauka vegna efnahagsuppsveiflunnar vega áhrif meira en helmingis lækkunar eignarskatta á einstaklinga og fyrirtæki.

Batnandi afkoma sveitarfélaga

Samkvæmt bráðabirgðauppgjöri Hagstofu Íslands er afkoma sveitarfélaga talin hafa verið í járnnum árin 2002 og 2003 eftir mikinn hallarekstur árin þar á undan. Þessi þróun endurspeglar meðal annars áhrif hækkunar tekna á útsvarstekjur. Eins hafa tekjur sveitarfélaga af fasteignagjöldum hækkað í takt við hækkuð fasteignaverð.

Afkoma sveitarfélaga

Samkvæmt nýrri þjóðhagsspá fjármálaráðuneytisins er aftur gert ráð fyrir lítilli háttar halla á árinu 2004 en afgangi árin 2005 og 2006. Í spánni er gengið út frá þeirri forsendu að launakostnaður sveitarfélaga hækki í takt við

niðurstöður kjarasamninga á almenna markaðnum.

Það er rétt að hafa í huga að nokkur munur er á uppgjörsaðferðum sveitarfélaganna annars vegar og þjóðhagsreikningauppgjöri Hagstofunnar og fjármálaráðuneytisins hins vegar. Síðarnefnda uppgjörið fylgir þjóðhagsreikningastaðli Evrópusambandsins en uppgjörið sveitarfélaganna byggir á almennum reikningsskilavenjum í samræmi við ákvæði laga um bókhald og ársreikninga frá árinu 2002.

Munurinn tekur bæði til tekju- og gjaldahlíðar og frávikid getur reyndar verið í báðar áttir hvað varðar afkomu sveitarfélaga. Í þjóðhagsreikningauppgjöri eru t.a.m. tekjur af sölu fasteigna, véla og tækja ekki taldar með tekna megin heldur koma þær til frádráttar kaupum á samsvarandi eignum og færast á gjaldahlíð. Þá er tekjuafkoma Jöfnunarsjóðs sveitarfélaganna tekin með í þjóðhagsreikningauppgjöri en ekki í uppgjöri sveitarfélaga. Ennfremur eru kaup og sala hlutabréfa og afskrifaðar og niðurfærðar kröfur inni í útgjaldauppgjöri sveitarfélaganna en þessir liðir eru færðir yfir á fjármagnsreikning í þjóðhagsreikningauppgjöri. Loks getur munað miklu í færslu lífeyrisskuld-bindinga.

Horfur um afkomu sjávarútvegs

Í þjóðhagsspá fjármálaráðuneytisins sem birt var í byrjun október er meðal annars gerð grein fyrir afkomuorhufum í sjávarútvegi. Matið er byggt á framreikningi samantektar um rekstur greinarinnar frá árinu 2002. Gert er ráð fyrir að afkoma greinarinnar árið 2004 verði verr en árið 2003 og er nú gert ráð fyrir minni hagnaði en í síðasta mati ráðuneytisins sem birtist í maí-byrjun. Skýrist það einkum af hærri olíuverði og horfum um heldur meiri verðbólgu en þá var gert ráð fyrir. Samkvæmt þessu mati verður rekstrarhalli sem nemur 1½% af tekjum fyrir skatta og veiðigjald árið 2004. Á næsta ári er gert ráð fyrir að reksturinn standi í járnnum.

Afkoma sjávarútvegs

Ma. kr.	2002	2003	2004	2005
Tekjur	125,3	111,2	115,5	124,2
Rekstrargjöld	98,1	95,5	102,2	108,5
Vergur hagnaður	27,2	15,7	13,3	15,9
% af tekjum	21,7	14,1	11,5	12,8
Argreiðsla (6%)	14,4	14,7	15,2	15,7
Hreinn hagnaður fyrir skatt	12,8	1	-1,9	0,2
% af tekjum	10,2	0,9	-1,6	0,2
Helstu forsendur framreiknings	Breyting frá fyrra ári, %.			
	2003	2004	2005	
Magn	-0,4	5	3	
Afurðaverð erlendis	-2,5	0	2	
Fiskverð innanlands	-8,7	-1	4½	
Útflutningsgengi sjávarafurða	-8,9	-1	2½	
Laun	5,5	4%	5%	
Olíuverð erlendis	6,1	25	-5	
Innlent verðlag	2,1	3	3½	

Heimild Hagstofa Íslands fyrir 2002.

Í þessum framreikningi er í meginatriðum stuðst við sömu forsendur varðandi magn- og verðbreytingar og í þjóðhagsspánni.

Tekjur ríkissjóðs jan-ágúst		
	2002-2003	2003-2004
12 mánaða breytingar, %		
Skatttekjur alls	5,8	15,3
Skattar á tekjur og hagnað	2,7	20,5
Tryggingagjöld	8,4	10,3
Eignarskattar	-15,5	18,3
Veltuskattar	9,8	13,6
Tekjur alls	11,8	6,1

Gjöld ríkissjóðs jan-ágúst		
	2002-2003	2003-2004
12 mánaða breytingar, %		
Almenn mál	0,0	5,8
Félagsmál	11,2	10,2
Atvinnumál	9,7	7,2
Vaxtagjöld	-23,2	-13,7
Önnur útgjöld	14,9	-0,4
Gjöld alls	6,7	7,2

Afkoma ríkissjóðs jan-ágúst		
M.kr.	2003	2004
Handbært fé frá rekstri	-19.100	-7.361
Hr. lánsfjárfjöfnuður	-1.327	468
Alborgun lána	-18.437	-29.593
Br. lánsfjárfjöfnuður	-24.764	-34.125
Lántökur	21.828	40.177
Greiðsluafkoma	-2.936	6.053

Ýmsar hagtölur		
12 mánaða breytingar, %	2003	2004
Verðbólga - október	2,2	3,7
Kjarnaverðb. - október	2,9	2,7
Launavísitala - september	5,6	5,3
Heildarvelta janúar-júní	-1,3	9,3
Smá.velta janúar-júní	0,4	5,3
Atvinnuleysi - september	2,7	2,6